

Viljelijöiden ja metsänomistajien oma vesiohjelma

Yhdessä kohti vesien hyvää tilaa
27.1.2021

Airi Kulmala/MTK

Vesiohjelma...

- Kertoo jäsentemme tekemästä vesienhoitotyöstä
- Nostaa esiin kehityskohteita vesienhoitotoimien tehokkuuden lisäämiseksi
- Korostaa mitatun ja tutkitun tiedon tärkeyttä toimenpiteiden suunnittelussa
- Kannustaa osaamisen kasvattamiseen
- Antaa askelmerkkejä jäsenillemme vesiensuojelun kehittämiseksi

MTK:n
ja SLC:n
vesiohjelma

Tavoitteena
vesien hyvä tila

SLC

Peltoviljelyssä katse maan kasvukuntoon

- Maan toimiva rakenne ja vesitalous ovat maan kasvukunnon perusta ja samalla vesiensuojelun ensimmäinen askel
- Ravinteet kasvien käyttöön
- Huuhtoutuneet ravinteet ja maa-aines rehevöittävät vesiä ja liettävät ojia, taloudellinen tappio
- Suurin osa kuormituksesta kasvukauden ulkopuolella, mutta työ vesien hyväksi tehdään suureksi osaksi kasvukaudella

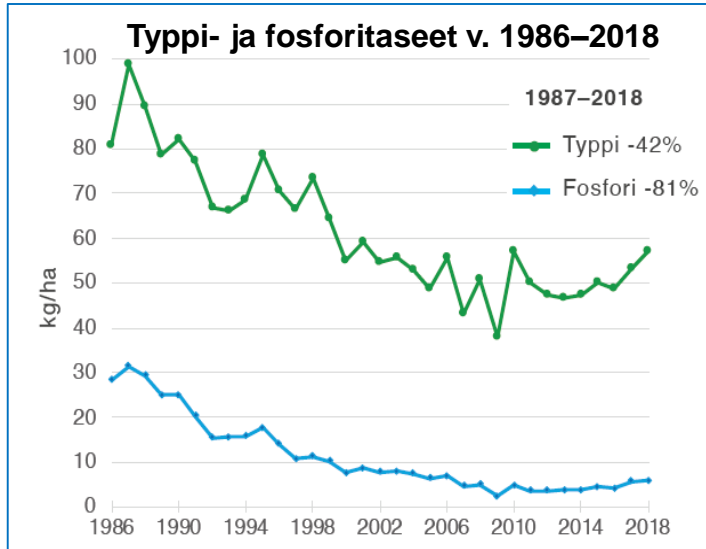

Esimerkkejä...

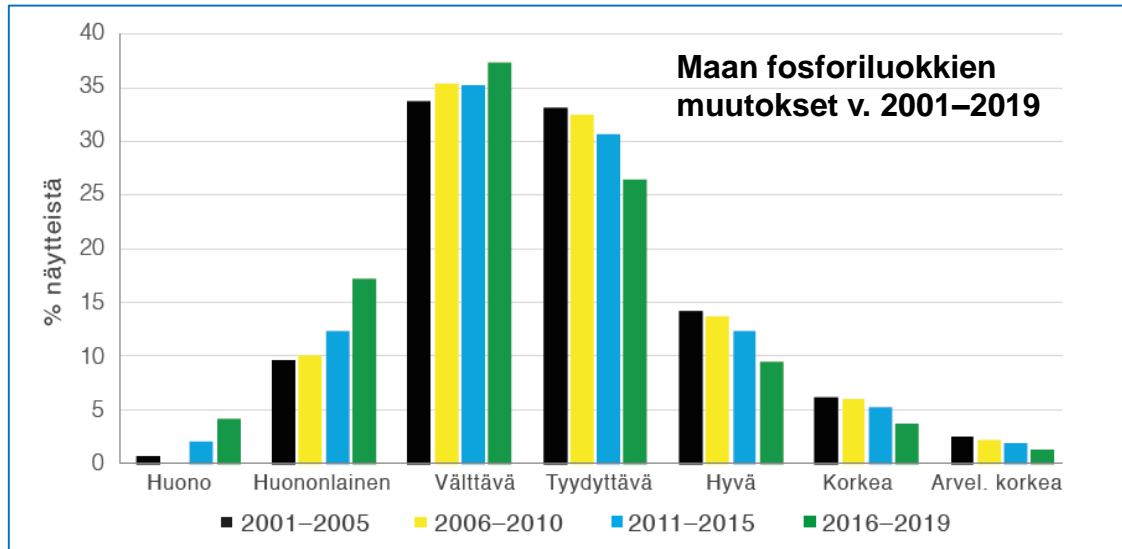

Toimilla ollut vaikutusta

- Manner-Suomen maaseutuohjelman (2014 - 2020) ympäristövaikutusten arvioinnin mukaan maatalouden fosforikuormitus on laskenut 18 % ja typen hajakuormitus yli 10 % verrattuna ympäristötuen alkuun (1995 - 1999)

Lähde: Luke/Tilastot 16.9.2020

Lähde: Eurofins Viljavuuspalvelu 27.10.2020

Miten eteenpäin?

- Huolehditaan maan kasvukunnosta
- Helpotetaan vesitalous- ja maanparannushankkeita vuokramailta
- Kohdennetaan kustannustehokkaat toimenpiteet kuormitusriskin mukaan
- Hyödynnetään täsmäviljelyä ja digitalisaatiota viljelyn suunnittelussa ja toteutuksessa
- Lisätään urakointipalveluja ja laitteiden yhteiskäyttöä
- Säädetään lannoitelainsäädännöllä kasvien fosforilannoituksen enimmäismäärät
- Lisätään erityisesti elävää talviaikaista kasvipeitteisyyttä
- Vähennetään peltojen raivaustarvetta: tilayhteistyö, tilusjärjestelyt, -vaihdot
- Tehostetaan ravinteiden kierrätystä
- Siirretään heikkotuottoisimpia lohkoja luonnon monimuotoisuusaloiksi tai metsitykseen

Vesienhoito suometsissä

- Suometsät tärkeä osa Suomen metsätaloutta: 1/4 metsien kasvusta ja puuston kokonaismäärästä ojitetuilla suometsäalueilla
- Suometsistä metsätalouden kuormitus kivennäismaan metsiä suurempaa
- Kiintoainekuormitus merkittävämpi tekijä kuin ravinnekuormitus
- Kuormitusta aiheuttavia toimia: ojien kunnostus, uudistushakkuut, maanmuokkaus, lannoitus

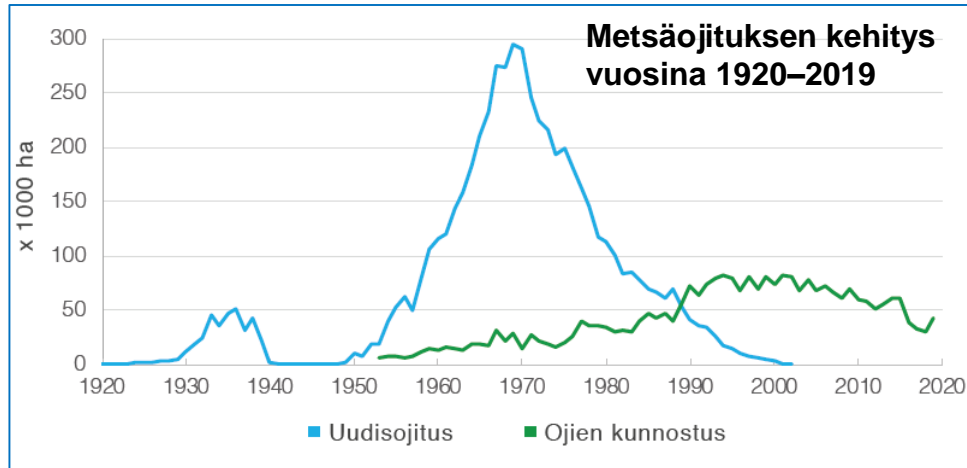
Kuva: MTK

Esimerkkejä...

Vesienhoito suometsissä

- Lähivuosina suometsiä tulossa runsaasti uudistusvaiheeseen, osaa ei voida uudistaa ilman vesitalousjärjestelyjä
- Miten metsän uudistuminen varmistetaan ilman vesistökuormituksen kasvua?
- Kunnostusojituksen tarpeellisuus ja sen vaihtoehdot – tapauskohtainen harkinta
- Kokonaisvaltainen suunnittelu: tarvittavat metsänhoitotoimenpiteet, ojien kunnostustarve, vesiensuojelu- ja muut ympäristöhoitotarpeet, hankkeen kannattavuus

Lähteet:
S. Joensuu/Tapio Oy
19.10.2020,
Luke/Tilastot
27.10.2020

Miten eteenpäin?

- Harkitaan ja toteutetaan suometsissä ojien kunnostus **ojakohtaisesti** ja säilytetään **entinen ojitussyvyys**, jos mahdollista
- Hyödynnetään **jatkuvapeitteistä kasvatusta** ja suometsien **tuhkalannoitusta** ojakunnostuksen vaihtoehtona
- Jätetään vähätuottoisia ojitettuja suometsiä **ennallistumaan** ja kehitetään **aktiivisen ennallistamisen** menetelmiä
- Jätetään vaihtelevan levyiset **suojavähyhykkeet** vesistöjen varsille
- Käytetään mahdollisimman vähän maata rikkovia **muokkausmenetelmiä**
- Käytetään **kustannustehokkaita** vesiensuojelumenetelmiä uusinta **tutkimustietoa** hyödyntäen
- Edistetään metsätalouden **paikkatietoaineistojen ja digitaalisten palveluiden** hyödyntämistä

Pohjavedet ratkaisevan tärkeitä

- Pilaantuneen pohjaveden puhdistaminen vaikeaa ja kallista ellei mahdotonta → ennakointi
- Riskitekijöitä: mm. kasvinsuojelu, poltonesteet, öljyt, lannoitus, lannan käsittely, kantojen nosto, maa-ainesotto, kaivut ja rakentaminen
- Ajantasainen tieto pohjavesialueista tärkeää, pohjavesialuerajausten maastokartoitukset
- Pohjavesien käyttö: maanomistajan oikeudet ja vesien hyödyntämismahdollisuudet, talousveden jakelu suomalaisomistuksessa

Ilmastonmuutos haasteena

- Maa- ja metsätalous hillitsevät ilmastonmuutosta, mutta myös sopeuduttava
- Maa-aineksen ja ravinteiden huuhtoutumisriski talvella ja syksyllä, pohjavesivarat, kastelutarve, kasvintuhoojat, maaperän rakenneongelmat, toimien ajoitus metsässä
- Varauduttava tulviin ja virtaaman kasvuun: uomaverkoston kunnostukset ja mitoitus, luonnonmukainen vesirakentaminen, vettä ja ravinteita pidättäviä rakenteita
- Kastelueden varastointi

Kohti valuma-alueetasoa

- Vesitaloushankkeissa lohko- tai hanketasolta kohti valuma-alueetasoa
- Toimintamallien kehittäminen
- Kaikki toimijat mukana suunnittelussa
- Paremmat mahdollisuudet tunnistaa riskikohteita ja arvioida hankkeen kokonaisvaikutusta sekä yhdistää ja mitoittaa toimenpiteitä, sopia toteutuksesta, rakenteiden kunnossapidosta ja kustannusjaosta
- Uomakunnostukset eliöiden ja kalojen elinolojen parantamiseksi
- Yksittäisillä hankkeilla myös paikkansa perus- ja paikalliskuivatuksessa

Kuva: Kulmala

Tieto ja viestintä

- Pitkäkestoinen tutkimus- ja seurantatieto: toimenpiteiden teho, toimien valinta, kohdentaminen ja mitoitus, kuormitusmallien tarkentaminen, kustannustehokkuuden arviointi, päätösten teko
- Uusi tieto nopeasti neuvonnan ja viestinnän avulla tutkimuksesta käytäntöön
- Vesitalous- ja vesiensuojeluopetus maa- ja metsätalousoppilaitoksissa
- Kuluttajaviestintä

Kuva: Lauttalammi

KOHTI VESIEN HYVÄÄ TILAA

- kuormitusta vähentävillä maatalous- ja metsänhoitokäytännöillä
- kustannustehokkailla ja kohdennetuilla vesiensuojeluratkaisuilla
- valuma-aluekohtaisella suunnittelulla
- tarkennetun tutkimustiedon soveltamisella ja osaamista kasvattamalla

www.mtk.fi/vesiohjelma
www.slc.fi/vattenprogram